

ՎԵՆԵՏԿՈՅ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ

ՔՍԱՆԵՐՈՐԴ ԵՐԿԱՄԵԱՅ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԵՍԸ

Երկամեաները կոչուած են ժողովուրդներու ստեղծագործական կարողութեան հաւաքական ցուցադրութեան մէջ տալու ժամանակին հետ քաղող արուեստագէտին մտաւոր ու հոգեկան համադրութեան իրական պատկերը՝ կիսատ ձգուած ճառի մը վերսկսման տպաւորութեամբ:

Երկամեային նպատակն է ուրեմն, ներկայացնել օրուան եւրոպական արուեստին զիմագիծը՝ առիթ տալով արուեստագէտներուն ու ժողովուրդին զիրար աւելի մօտէն ու մտերմօրէն ճանչնալու:

Բայց կարելի չէ ըսել որ այս տարուան Երկամեան հասած է իր այդ նպատակին. քանի որ քաղաքական գահավէժ անցքերը գահավիժեցին նաեւ երկամեան իր ներկայ բարոյական անկման մէջ:

Այս տարուան երկամեան հետու է ամբողջական ըլլալէ. կը բացակային Ռուսիա, Ամերիկա և Անգլիա: Իսկ մնացածներուն մէջ ալ հազիւ նկատելի են իրական արժէքներ:

Ցուցադրուած ընդհանուր գործերուն մէջ նկարչութիւնը ունի երկու տիրապետող յատկանիշ: Առաջինին մէջ նկարչութիւնը կը հետեւի կեանքին անոր գեղջկական հատուածին հետ, ընդհանրապէս խուսափելով արդի կիներէ՝ որ իր անկայուն ու խուսափուկ գեղեցկութիւնը բռնելու միակ մտաւանջութեամբ կը ջանայ արուեստներու ամփոփումն ըլլալ. մինչդեռ ներկայ նկարչութիւնը կը ջանայ դաւանել ու շնորհագրել զինքը, շնորհը փնտռելով անշնորհին մէջ: Երկրորդով՝ նկարչութիւնը կ'ուզէ դարերով ետ երթալ, մօտենալ նախամարդուն քարայրներու մէջ ձգած հանճարի ցոլքին ու անով նկար-

չօրէն պատրաստուած՝ տալ քաղաքակրթութեան քսաներորդ դարուն մէջ միայն ըմբռնելի նախնականութեան հանճարին մեծութիւնը... Այս յիմարութեան լաւագոյն ներկայացուցիչն է Քամիիյի. իտալական տաղաւարին մէջ ու Փարիզի մէջ ալ մեծ համբաւի տէր... Արդէն Փարիզ կեդրոնն է տեսութիւններու եւ կանոններու սահմանէն անդին արտայայտուած գեղագիտական մտաւոր խանգարման ո՛ր և է ձեւի գործունէութեան փառաւորման:

Ինքնատուրքիւն բառը հասած է իր անճանաչելի ձեւին: Փարիզի մէջ արուեստագէտ մը այնքան ուժեղ ինքնատիպ է՝ որքան իր մտաւոր հիւանդութեան ախտաճանաչութիւնը դարձած է առեղծուածային: Այս խօսքերը չեն ժխտեր անշուշտ արուեստի արդիականութեան արժէքը. բայց կ'երթան վտանգաւոր միջակներու ծայրայեղապաշտութեամբ (extremisme) հասնելու մոլութեան. որուն գործերը առած են հակամարդկային ձեւ մը կամ դարձած՝ հեղինակ մը մարդէն ելած ու մարդուն ուղղուած: Եւրոպ. թանգարանները դժբախտաբար դեռ կը լեցուն այս ձեւի գործերով, մինչեւ հակադեցութեան ուժի մը յայտնութիւնը. միայն վիենետիկն է թերեւս՝ որուն թանգարանը դեռ եկեղեցի է ու եկեղեցին թանգարանը: Կը յուսամ որ հինք փառաբանող պահպանողական մը պիտի չհասկցուիմ այս խօսքերով: Իրականի հաւատարմութիւնը չէ որ կ'ուզեմ պաշտպանել նկատելով արուեստի մաթեմատիկական առարկան. այլ տեսնել արուեստի մէջ արուեստի ճշմարտութիւնը միայն, պահպանելով միշտ արտադրողին ու դիտողին միջեւ հոգեկան հաղորդակցութեան

կապը: Ուրիշ խօսքով. տեսնել իրերու երեւոյթը իրականին հետ հաշտուած հոգւոյ եւ զգայարանի համադրութեան մը մէջ, հոգ չէ թէ հոն պակսին չափի ճշդութիւն, կամ հարկ եղած ծաւալն ու ձեւակերպը, կը բաւէ որ արտադրուած գործն ըլլայ հոգւոյ մը հարազատ զա-

կան առողջութեան: Բայց նախորդ Երկամեաններուն ժպտող սպանիական արեւելա-տիպ կեանքը կը բացակայի այս տարինչպէս կը բացակային միջազգային շքանակին մէջ ապրող իր աճալարար Փիքսսոնն ու Ծոռչուական Սպանիական արդի նկարչութեան երկու գլխաւոր յատկանի-

ԳՍԱՆԵՐՈՐԴ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԵՍ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԳԵՂԱՐՈՒՆԵՍԻ
Denis Maurice - «Նուէր առ Սեզան»

ւակը. այդպէս է արուեստը արհեստ չըլլալու համար:

Արդի արուեստագէտներուն համար արուեստի առաքելութիւն է տալ զգայական ու տեսողական հաճոյականութիւն, մինչև դեռ հիներուն քով միջոց մըն էր արուեստը որով կը թարգմանուէր ինչ որ կայ մարդուն մէջ մեծութիւն և յաւիտենականութիւն:

Այս վերջին վսեմ ըմբռնումին քիչ մը հաւատարիմ կը ցուցնէ ինքզինքը դեռ Սպանիա, որուն նկարչութիւնը կառուած է իր նկարչական մեծ աւանդութեան ու նաեւ հեռաւոր ժամանակներու նկարչա-

չերն են օյ և լոյս: Ասոնցմով ողողուած են հոս ցուցադրուած վայրանկարները: Լաւ են և իրենց յատուկ գծերն ունին նաեւ զիմանկարիչները, որոնց մէջ ուշադրութիւն գրաւողը Vasquezի գիրուկ թաւով թակահարի մը և Ծոռչուական զիմանկարներն են, տրամարիկ պարզութեամբ մը նկարուած:

Հոլանտա կը ներկայացնէ միայն սեւ ու ճերմակ (գծագրութիւն, վիմատիպ, ժանտաջուր և այլն) իրապաշտ ու զաղափառապաշտ նիւթերու հետաքրքրական զանազանութեամբ, ու մեծամասնութիւնը արուեստի հրաշալի ճարտարութեամբ:

նարամիտ մեծ արուեստագէտներ. այլապէս կը դառնայ անխմայտ ու ծիծաղելի՝ երբ իրեն մօտենայ խակ մը, միջակութիւն մը:

Աշխարհ մըն է իտալական տաղաւարը: Հոն ներկայ է իտալիոյ արուեստագէտներուն մեծագոյն հատուածը յարաբերական արժէքով մը ընտրուած: Ամբողջութեան մէջ շահեկան է, որովհետեւ շատ լաւեր կան տարեցներուն մէջ, ինչպէս չեն պակսիր նաեւ երիտասարդներուն մէջ: Ամբողջովին արուեստի արդիականութիւնն է որ կը ցուցադրուի եթէ նկատի չառնենք է. թիթոն, որուն գործածած վերջալուսային պաղ դեղինի միօրինակութիւնը կը ձանձրացնէ տեսողութիւնը. բայց ունի քանի մը շատ լաւ գործեր միշտ միեւնոյն րոններուն վրայ:

Հոս է իտալիոյ արդի արուեստը, գեղագիտական արդի մտածութիւնը, բոլորովին անկախ ու ատոր համար ալ աւելի արուեստ քան մտաւոր ազատութեան մէջ կաշկանդուած նախորդ տարիներունը: Վերջապէս ըմբռնեցին թէ արուեստ և քաղաքականութիւն տարբեր բաներ են:

Փարիզեան ուղեգապաշտները (cérèbraliste) գրեթէ չկան այս տարի. կը

նկատուի միայն Տէ ֆիլիպ իր քանի մը նկարներով՝ որոնք ամէն ցուցահանդէսնեւրուն մէջ կը տեսնուին:

Ֆերրածժի, Բարեկա, Կոչիտի, Բարրա, և այլն, որոնք նկատուած են իտալական արուեստի արդիականութեան ներկայացուցիչները, ունին լաւ գործեր, մեռեալ մեծութիւններու ձգած արուեստի աւանդութեան յարգանքով: Մինչդեռ երիտասարդներու խոշոր մեծամասնութեան մէջ մեծ նկատուածներու նմանութեան ձգտումը զգալի է, որով իրենց գործերը զուրկ են այն ամէն ինչէ՝ որ արուեստի գործ մը կը յատկանշէ:

Ահա, այս քանի մը տողերուն մէջ, իտալական արդի արուեստին դիմագիծը:

Մինչդեռ նախորդ տաղաւարներէն կարելի չէր իւրաքանչիւր ժողովուրդի ընթացիկ արուեստին շուրջ հաստատ տպաւորութիւն մը ունենալ. քանի որ կը պակսէին շատեր ու մանաւանդ լաւագոյնները: Բայց Ուիոյ Օյերրի գտած է, աւելի ճիշդ՝ ստեղծած է գովելիք բաներ. այդպէս կը պահանջէր քաղաքական նկատումներու փափկանկատ հիւրասիրութիւնը:

Վենետիկ

Զարեհ Մոսթաքեան

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԵՍ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ

Տարւոյս Յուլիս 5ին, կիրակի կէսօրէն վերջ փարիզի Մուրատեան վարժարանի «Պէշիքթաշլեան» թատերասրահին մէջ տեղի ունեցաւ պարզեւարաշխութեան հանդէսը, ի ներկայութեան Ֆրանսական պետութեան ներկայացուցիչներու և իտալիոյ և իրանի հիւպատոսներուն, յետոյ Սիւրիական պատուիրակութեան որ այդ օրերուն Փարիզ կը գտնուէր Սիւրիոյ և Լիբանանի անկախութեան խնդրով. ներ-

կայ էին նաեւ քանի մը Ֆրանսացի ու Հայ բարձրաստիճան եկեղեցականներ և տեղւոյն հայ գաղութէն կարկառուն անձնաւորութիւններ, Նախկին սաներ եւն:

Հանդէսին յայտագիրը շատ ճոխ էր և խնամքով պատրաստուած: Հակառակ աննոյաստ օդին թատերասրահը լեցուած էր բազմութեամբ, մեծամասնութեամբ աշակերտներու ծնողներուն և ազգականներուն որոնք անհամբեր կը սպասէին հանդէսին,

տեսնելու յաղթանակներն ու պսակները իրենց զաւակներուն՝ յետ ամբողջ տարւոյ մը ընթացքին թափած աշխատանքին:

Ժամը 4ին բեմին վրայ երեցաւ վարժարանի Երգչախումբը զպրոցական համագեղաստով, որ ղեկավարութեամբ նախկին սան՝ երաժշտագէտ Գ. Մ. Ալէմշահի՝

կանգ առաւ Սիւրիոյ և Լիբանանի անկախութեան հարցին վրայ մանաւանդ այդ տեղերու փոքրամասնութիւն կազմող ազգերու ապահովութեան վրայ, և յատկապէս քրիստոնեաներու: Նրբին քաղաքագէտը լուսաբանեց Սիւրիոյ և Լիբանանի քաղաքական զրուծիւնը և հաստատօրէն շեշ-

Մուրատեան վարժարանի աշակերտութիւնը և Տեսչական և Ուսուցչական մարմինները

երգեց Ֆրանսական և Հայկական քայլերգները՝ «Մարսէյէզ» և «Բամ փորու-կիրներէն, յանուն քրիստոնեայ փոքրամասնութեան ապահովութեան:

Ապա քանի մը արտասանութիւններ տեղի ունեցան աշակերտներու կողմէ. Հայերէն արտասանեց Բ. դասարանէն՝ Հրաչ Տարոնեան, իտալերէն՝ Բ. դասարանէն՝ Նիքոլա Լիանոգոֆ, արտասանութիւն մըն ալ ըրաւ Պարսկերէն լեզուով՝ Եղուարդ Մինասեան՝ Ե. դասարանէն: Իսկ Եզուարդ Մինասեան՝ Ե. դասարանէն: Իսկ Պրն. Յ. Ուրֆալի՝ դասական Արաբերէնով շնորհակալութիւն յայտնեց Սիւրիական բեմ բարձրացաւ Պր. Ժ. Փիքոյ, որ երկար

տեղ որ Ֆրանսական դրօշն ու զօրքերը երբեք պիտի չհեռանան այս երկու երկիրներէն, յանուն քրիստոնեայ փոքրամասնութեան ապահովութեան:

Ապա քանի մը արտասանութիւններ տեղի ունեցան աշակերտներու կողմէ. Հայերէն արտասանեց Բ. դասարանէն՝ Հրաչ Տարոնեան, իտալերէն՝ Բ. դասարանէն՝ Նիքոլա Լիանոգոֆ, արտասանութիւն մըն ալ ըրաւ Պարսկերէն լեզուով՝ Եղուարդ Մինասեան՝ Ե. դասարանէն: Իսկ Եզուարդ Մինասեան՝ Ե. դասարանէն: Իսկ Պրն. Յ. Ուրֆալի՝ դասական Արաբերէնով շնորհակալութիւն յայտնեց Սիւրիական